

EUROPESE
REKENKAMER

Verslag over de jaarrekening van het Europees GNSS-Agentschap (GSA) betreffende het begrotingsjaar 2019

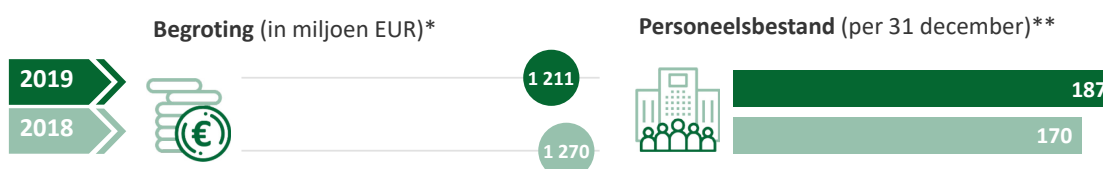
vergezeld van het antwoord van het Agentschap

Inleiding

01 Het Europees GNSS-Agentschap (Global Navigation Satellite System — GNSS) (“het Agentschap” of “GSA”), waarvan het hoofdkantoor in Praag is gevestigd, nam op 1 januari 2007 alle taken over waarmee de gemeenschappelijke onderneming Galileo voorheen was belast. Deze activiteiten worden nu beheerd door het GSA binnen de werkingssfeer van Verordening (EU) nr. 912/2010 van het Europees Parlement en de Raad¹, zoals gewijzigd. Daarnaast belastte de Commissie het GSA met het beheer van het Europees overlaysysteem voor geostationaire navigatie (European Geostationary Navigation Overlay Service, Egnos) aan de hand van een delegatieovereenkomst.

02 *Grafiek 1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot het Agentschap².

Grafiek 1: De belangrijkste cijfers met betrekking tot het Agentschap

* De begrotingscijfers zijn gebaseerd op de totale betalingskredieten die tijdens het begrotingsjaar beschikbaar waren.

** Het personeelsbestand bestaat uit EU-ambtenaren, tijdelijke EU-functionarissen, arbeidscontractanten van de EU en gedetacheerde nationale deskundigen; uitzendkrachten en consultants vallen hier niet onder.

Bron: Geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2018 en voorlopige geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie, begrotingsjaar 2019; personeelscijfers verstrekt door het Agentschap.

Toelichting bij de betrouwbaarheidsverklaring

03 De door de Rekenkamer gehanteerde controleaanpak omvat analytische controleprocedures, rechtstreekse toetsing van verrichtingen en een beoordeling van de essentiële controles van de toezicht- en controlesystemen van het Agentschap. Hierbij komt nog informatie uit het werk van andere controleurs alsmede een analyse van de door de leiding van het Agentschap verstrekte informatie.

¹ PB L 276 van 20.10.2010, blz. 11.

² Meer informatie over de bevoegdheden en activiteiten van het Agentschap is te vinden op zijn website: www.gsa.europa.eu.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de Rekenkamer — verslag van de onafhankelijke controleur

Oordeel

04 Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van het Agentschap, die bestaan uit de financiële staten³ en de verslagen over de uitvoering van de begroting⁴ betreffende het per 31 december 2019 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen,

zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

05 Naar ons oordeel geven de rekeningen van het Agentschap over het op 31 december 2019 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van het Agentschap per 31 december 2019, van de resultaten van zijn verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig zijn financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

³ De financiële staten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

⁴ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

06 Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen betreffende het per 31 december 2019 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

07 Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen betreffende het per 31 december 2019 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Grondslag voor de oordelen

08 Wij verrichtten onze controle overeenkomstig de internationale controlestandaarden (ISA) en de regels inzake beroepsethiek van IFAC en de internationale standaarden van hoge controle-instanties (ISSAI) van INTOSAI. Onze verantwoordelijkheden volgens die standaarden worden nader beschreven in het onderdeel van ons verslag over de verantwoordelijkheden van de controleur. We zijn onafhankelijk, zoals voorgeschreven in de Ethische gedragscode voor professionele accountants (Code of Ethics for Professional Accountants) van de International Ethics Standards Board for Accountants ("IESBA Code") en de ethische vereisten die relevant zijn voor onze controle, en we hebben ons van onze andere ethische verantwoordelijkheden gekweten in overeenstemming met deze vereisten en de IESBA Code. Wij achten de verkregen controle-informatie toereikend en geschikt als grondslag voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van de leiding en de met governance belaste personen

09 Overeenkomstig de artikelen 310-325 van het VWEU en het financieel reglement van het Agentschap is de leiding verantwoordelijk voor het opstellen en weergeven van de rekeningen van het Agentschap op basis van de internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector, alsmede voor de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen. Dit omvat het ontwerpen, invoeren en in stand houden van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het opmaken en weergeven van financiële staten die geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevatten. De leiding dient er ook voor te zorgen dat de in de financiële staten weergegeven activiteiten, financiële verrichtingen en informatie in overeenstemming zijn met de officiële vereisten die voor deze financiële staten gelden. De leiding van het Agentschap draagt uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen.

10 Bij het opstellen van de rekeningen is de leiding verantwoordelijk voor het beoordelen van het vermogen van het Agentschap om zijn activiteiten voort te zetten. De leiding dient in voorkomend geval kwesties te melden die verband houden met de bedrijfscontinuïteit van het Agentschap en dient het boekhoudkundige continuïteitsbeginsel te hanteren, tenzij zij voornemens is om de entiteit te liquideren of om haar activiteiten stop te zetten, of als er geen realistisch alternatief bestaat.

11 Degenen die belast zijn met governance zijn verantwoordelijk voor de supervisie van het proces van financiële verslaglegging over het Agentschap.

De verantwoordelijkheden van de controleur voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen

12 Onze doelstellingen bestaan erin, redelijke zekerheid te verkrijgen over de vraag of de rekeningen van het Agentschap geen afwijkingen van materieel belang vertonen en of de onderliggende verrichtingen wettig en regelmatig zijn, alsmede op basis van onze controle het Europees Parlement en de Raad of andere betrokken kwijtingsautoriteiten een betrouwbaarheidsverklaring te verschaffen over de betrouwbaarheid van de rekeningen van het Agentschap en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen. Redelijke zekerheid is een hoge mate van zekerheid, maar geen garantie dat bij een controle een bestaande materiële afwijking of niet-conformiteit altijd zal worden opgespoord. Deze kan voortkomen uit fraude of fouten en wordt van materieel belang geacht indien hiervan, afzonderlijk of geaggregeerd, redelijkerwijs zou kunnen worden verwacht dat deze invloed heeft op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze rekeningen nemen.

13 Voor de ontvangsten verifiëren wij de van de Commissie of samenwerkende landen ontvangen subsidies en beoordelen wij de procedures van het Agentschap voor het innen van vergoedingen en andere inkomsten, voor zover van toepassing.

14 Ten aanzien van de uitgaven onderzoeken wij betalingsverrichtingen wanneer de uitgaven zijn gedaan, geboekt en goedgekeurd. Dit onderzoek betreft alle soorten betalingen (inclusief die voor de verwerving van activa) behalve voorschotten op het moment waarop deze worden gedaan. Voorschotbetalingen worden onderzocht wanneer de ontvanger van de middelen het passende gebruik ervan aantoont en het Agentschap dit als rechtvaardiging accepteert door het afwikkelen van de voorschotbetaling in hetzelfde jaar of later.

15 In overeenstemming met de ISA's en ISSAI's passen wij professionele oordeelsvorming toe en houden wij gedurende de hele controle een professioneel-kritische instelling. Daarnaast:

- identificeren en beoordelen we de risico's op afwijkingen van materieel belang in de rekeningen en op niet-conformiteit van materieel belang van de onderliggende verrichtingen met vereisten uit de wet- en regelgeving van de Europese Unie, hetzij door fraude, hetzij door fouten, ontwerpen we in het licht van die risico's controleprocedures en voeren we deze uit, en verkrijgen we controle-informatie die toereikend is en geschikt als grondslag voor onze oordelen. Het risico dat een afwijking of niet-conformiteit van materieel belang als gevolg van fraude niet wordt ontdekt is groter dan bij fouten, aangezien er bij fraude sprake kan zijn van collusie, vervalsing, opzettelijke omissies, verkeerde voorstellingen van zaken of het terzijde stellen van de internebeheersingsmaatregelen;
- verkrijgen we inzicht in de internebeheersingsmaatregelen die relevant zijn voor de controle om controleprocedures op te zetten die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar niet om een oordeel uit te spreken over de doeltreffendheid van de internebeheersingsmaatregelen;
- beoordelen we de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaglegging en van de redelijkheid van de boekhoudkundige schattingen en de daarmee samenhangende informatievervalsing door de leiding;
- trekken we conclusies over de geschiktheid van de wijze waarop de leiding het continuïteitsbeginsel hanteert en, op basis van de verkregen controle-informatie, over het al dan niet bestaan van materiële onzekerheden die verband houden met gebeurtenissen of omstandigheden die mogelijk aanzienlijke twijfel doen rijzen over het vermogen van het Agentschap om zijn bedrijfsactiviteiten voort te zetten. Als we tot de conclusie komen dat er een materiële onzekerheid bestaat, zijn we verplicht in ons verslag als

controleur de aandacht te vestigen op de gerelateerde informatie in de rekeningen of, indien de informatie ontoereikend is, ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die we hebben verkregen tot de datum van vaststelling van ons verslag als controleur. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar bedrijfsactiviteiten niet langer kan voortzetten;

- evalueren we de algemene presentatie, structuur en inhoud van de rekeningen, met inbegrip van de toelichtingen, en beoordelen we of de rekeningen de onderliggende verrichtingen en gebeurtenissen zodanig weergeven dat een getrouw beeld ontstaat;
- verkrijgen we voldoende passende controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het Agentschap om een oordeel te formuleren over de rekeningen en de onderliggende verrichtingen. Wij zijn verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle. We blijven als enige verantwoordelijk voor ons controleoordeel.
- hebben we in voorkomend geval rekening gehouden met de controlewerkzaamheden die de onafhankelijke extern controleur heeft verricht ten aanzien van de rekeningen van het Agentschap, zoals bepaald in artikel 70, lid 6, van het Financieel Reglement van de EU.

Wij communiceren met de leiding onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de internebeheersingsmaatregelen die we tijdens onze controle constateren. We bepalen welke van de punten die we met het Agentschap hebben besproken, het belangrijkste waren bij de controle van de rekeningen over de huidige periode en dus de essentiële controleaangelegenheden vormen. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag als controleur, tenzij openbaarmaking ervan verboden is op grond van de wet- en regelgeving of we, in zeer uitzonderlijke omstandigheden, besluiten dat een aangelegenheid niet in ons verslag moet worden opgenomen omdat redelijkerwijs te verwachten is dat de negatieve gevolgen daarvan zwaarder wegen dan de voordelen van een dergelijke mededeling voor het algemeen belang.

16 De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan het oordeel van de Rekenkamer.

Opmerkingen over de interne beheersing

17 Het GSA heeft werkovereenkomsten gesloten met het Europees Ruimteagentschap (European Space Agency, ESA) over de uitvoering van de programma's Egnos en Galileo. De werkovereenkomsten zijn geldig tot eind 2021. De werkovereenkomsten bestaan uit specifieke afzonderlijke contracten voor de verschillende fasen en opties van de programma's. In deze contracten zijn diverse wijzigingen aangebracht inzake de monetaire waarde en prestaties. De aan het ESA verschuldigde lopende betalingen worden gewoonlijk berekend op basis van de kosten die door het ESA voor de betrokken periode in zijn driemaandelijke uitvoeringsverslagen worden gerapporteerd. Zij omvatten ook een deel van de toekomstige financieringsbehoeften op korte termijn op basis van het tijdschema van de werkovereenkomsten, verminderd met het bedrag dat al voor de specifieke contracten is betaald. We constateerden dat er geen alomvattende strategie voor- of achteraf is om de juistheid van deze opgegeven gemaakte kosten te bevestigen. Dit betekent dat het risico bestaat dat de betalingen van het GSA aan het ESA op basis van onjuiste kosten worden berekend. Dit risico zou een potentiële impact kunnen hebben op de rekeningen van het GSA en wij zijn van mening dat het GSA niet voldoende stappen heeft ondernomen om dit te beperken.

18 In 2019 betaalde het GSA 55,5 miljoen EUR in het kader van de werkovereenkomst met Egnos en 223,7 miljoen EUR in het kader van de werkovereenkomst met Galileo.

19 Het GSA ondervindt vertragingen bij de uitvoering van zijn nieuwe internecontrolekader en bij de goedkeuring van zijn bedrijfscontinuïteitsplan. Het internecontrolekader zou in 2019 worden goedgekeurd en het bedrijfscontinuïteitsplan dat sinds 2015 door de Rekenkamer aan follow-uponderzoeken is onderworpen, werd pas op 15 mei 2020 goedgekeurd. Wegens de complexiteit en de financiële omvang van de verrichtingen van het GSA is het noodzakelijk om een geactualiseerd internecontrolesysteem op te zetten. Recente gebeurtenissen, zoals de COVID-19-pandemie, benadrukken dat het van belang is over een geformaliseerd en geactualiseerd bedrijfscontinuïteitsplan te beschikken. Beide kwesties vormen belangrijke interne tekortkomingen in de procedures van het GSA.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

20 De *bijlage* bevat een overzicht van de maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van de opmerkingen van de Rekenkamer van voorgaande jaren.

Dit verslag werd door kamer IV onder leiding van de heer Alex Brenninkmeijer, lid van de Rekenkamer, te Luxemburg vastgesteld op 22 september 2020.

Voor de Rekenkamer

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'K-H. Lehne', with a stylized flourish at the end.

Klaus-Heiner Lehne
President

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Jaar	Opmerkingen van de Rekenkamer	Maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van de opmerkingen van de Rekenkamer (Afgerond / Loopt nog / Nog af te handelen / N.v.t.)
2014	De materiële vaste activa zijn niet gedekt door een verzekering.	Loopt nog
2015	Er is geen bedrijfscontinuïteitsplan voor het hoofdkantoor van het Agentschap in Praag of voor het Agentschap als geheel.	Afgerond (mei 2020)
2017	Het Agentschap publiceert kennisgevingen van vacatures op zijn eigen website en op sociale media, maar niet op de website van het Europees Bureau voor personeelsselectie (EPSO).	Afgerond
2017	E-aanbesteding: eind 2019 gebruikte het Agentschap nog geen van de door de Commissie ontwikkelde IT-instrumenten voor e-aanbesteding.	Nog af te handelen
2018	Bij het Europees Hof van Justitie was een zaak tegen het Agentschap aangespannen waarmee de uitkomst werd aangevochten van de aanbestedingsprocedure voor een	Afgerond

Jaar	Opmerkingen van de Rekenkamer	Maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van de opmerkingen van de Rekenkamer (Afgerond / Loopt nog / Nog af te handelen / N.v.t.)
	kaderovereenkomst inzake de implementatie van het Galileo-satellietsysteem voor de periode 2017-2027, ter waarde van 1,5 miljard EUR.	<i>(De procedure is beëindigd en de zaak is in het register van het Gerecht doorgehaald.)</i>

Antwoord van het Agentschap

17 De werkovereenkomst tussen het GSA en ESA vormt een fundamenteel onderdeel van het beheer van EGNOS en Galileo, zoals vastgelegd in de GNSS-verordening, en is afgestemd op de specifieke kenmerken van ESA en het vaststellen van de controles die het Agentschap kan uitoefenen. Het GSA voert de volgende controles vooraf uit: voor elk lopend betalingsverzoek van ESA wordt een analyse uitgevoerd van de aangevraagde bedragen ten opzichte van de desbetreffende betalingsplannen en mijlpaal-betalingscertificaten (Payment Milestone Achievement Certificates, PMAC's).

Verder wordt opgemerkt dat:

- het bedrag van de voorfinanciering is overeengekomen in het kader van de werkovereenkomst en voor het GSA een verplichting is die niet afhankelijk is van controles vooraf;

voor de controles achteraf is het GSA van plan ex-postaudits uit te voeren om de juistheid van de kostendeclaraties van de werkovereenkomst met ESA te onderzoeken. Het GSA is met name voornemens deze controles uit te voeren, zodra er zelfconsistente pakketten van industriële activiteiten en bijbehorende producten beschikbaar zijn, zodat een volledige afstemming van de kosten en de uitgevoerde activiteiten mogelijk is. Het GSA is van plan dit per specifiek contract voor EGNOS en Galileo te doen, waarbij de eerste fase wordt uitgebreid van 2020 tot 2023.

19. Het GSA is voornemens zijn internecontrolekader in 2020 af te ronden. Het GSA merkt op dat de voltooiing van zijn internecontrolekader nu bijzonder actueel is, aangezien er voor het GSA belangrijke wijzigingen in het operationele bereik worden voorzien door de nieuwe EU-verordening inzake ruimtevaart waarin de activiteiten en het risicoprofiel van het GSA en vervolgens het vereiste controlekader zullen worden omschreven, zodra deze, als gepland, op 1 januari 2021 van kracht wordt.

Het GSA merkt op dat het volledig uitvoering heeft kunnen geven aan datgene wat nodig is om de recente COVID-19-crisis met succes het hoofd te bieden. Hiervoor zijn de nodige ad-hocprocedures en werkinstructies ontwikkeld, die afgestemd zijn op de specifieke kenmerken van deze crisis. Ook moet worden opgemerkt dat de ICT-systemen van het GSA het zeer goed hebben gedaan tijdens deze ongekende crisis en een beschermde werkomgeving hebben geboden voor telewerk, met

volledige ondersteuning van online samenwerken zonder gebruik te maken van externe ad-hocdiensten.

AUTEURSRECHT

© Europese Unie, 2020.

Het beleid van de Europese Rekenkamer (ERK) inzake hergebruik is geregeld bij [Besluit nr. 6-2019 van de Europese Rekenkamer](#) over het opendatabeleid en het hergebruik van documenten.

Tenzij anders aangegeven (bijv. in afzonderlijke auteursrechtelijke mededelingen), wordt voor inhoud van de ERK die eigendom is van de EU een licentie verleend in het kader van de [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)-licentie](#). Dit betekent dat hergebruik is toegestaan mits de bron correct wordt vermeld en wijzigingen worden aangegeven. De hergebruiker mag de oorspronkelijke betekenis of boodschap van de documenten niet wijzigen. De ERK is niet aansprakelijk voor mogelijke gevolgen van hergebruik.

U dient aanvullende rechten te verwerven indien specifieke inhoud personen herkenbaar in beeld brengt, bijvoorbeeld op foto's van personeelsleden van de ERK, of werken van derden bevat. Indien toestemming wordt verkregen, wordt hiermee de bovengenoemde algemene toestemming opgeheven en zullen beperkingen van het gebruik daarin duidelijk worden aangegeven.

Wilt u inhoud gebruiken of reproduceren die geen eigendom van de EU is, dan dient u de houders van het auteursrecht mogelijk rechtstreeks om toestemming te vragen.

Software of documenten waarop industriële-eigendomsrechten rusten, zoals octrooien, handelsmerken, geregistreerde ontwerpen, logo's en namen, zijn uitgesloten van het beleid van de ERK inzake hergebruik; hiervoor wordt u ook geen licentie verleend.

De groep institutionele websites van de Europese Unie met de domeinnaam "europa.eu" bevat links naar sites van derden. Aangezien de ERK geen controle heeft over deze sites, wordt u aangeraden kennis te nemen van hun privacy- en auteursrechtbeleid.

Gebruik van het logo van de Europese Rekenkamer

Het logo van de Europese Rekenkamer mag niet worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de Europese Rekenkamer.